

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'שוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת בהעלותך התשס"ו

8:13	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:43	ממצאי שבת
8:34	סוק"ש מג"א
9:10	סוק"ש גר"א
12:57	חצות

לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות". (רש"י)

הקשה הרמב"ן, מדוע חלשה דעתו של אהרן משום שלא הקריב עם הנשיאים, הלא ודאי מעלתו ככהן גדול, שזכה להקריב מדי יום ביומו, ואף לפני ולפנים, גדולה משלהם.

מסופר על רבינו הגר"א, שטרם פטירתו אחז בפתילי הציצית ובכה על שמעתה יפסיד קיום מצוה כזו, אשר בעולם הזה ניתן בפרוטות אחדות לקיימה, ובעולם הבא כלל וכלל לא. והיינו, כי אנחנו משולים לתינוק שמלבישים אותו בפאר והדר ומושיבים אותו בטרקלין של זהב, והוא אינו מבין כלל משמעות המקום. כך איננו יודעים להעריך נכונה מה היא הזכות הגלומה בקיום מצוה מן התורה. לא כן מרנא הגר"א מוילנא, אשר ברוב גדולתו זכה להשיג את התענוג האמיתי בקיום המצוות, ולפיכך היתה קשה עליו הפרידה מן העולם בגין מניעת תענוג זה במצוה אחת בלבד.

כך יש להבין מדוע חלשה דעתו של אהרן. כי מכיון שהיה במדרגה עליונה, ובכל מצוה שעשה הרגיש תענוג עצום, השתוקק לקיומה של מצוה בכל מאודו. ואף שבאמת קיים והשיג הרבה יותר מהנשיאים, מכל מקום השתוקק וחשק בכלל מצוה המודמנת.

(מפי רבי יעקב יצחק רוזדמן)

"בהעלותך את הנרות" (ה, ב)

חלוק דין הטבת הנרות מדין הדלקתן, שההדלקה כשרה גם בזר, ואילו ההטבה אינה אלא בכהן. דומה להן ענין החינוך לילדי ישראל, שהחינוך עצמו, היינו ההדלקה, אפשר גם בזר, ברס, הטבת הנרות, כלומר, ההשגחה על החינוך והדאגה להטיבו, אינה אלא בכהנים, אלו גדולי ישראל אשר בכל דור.

(מפי רבי משה שצקס) ☆☆☆☆☆

"דרשו רבותינו, מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב". (רש"י)

וכיצד למדו זאת הז"ל מן המקרא. אלא שדרשו תיבת "את" במשמעות "עם". "בהעלותך את הנרות", היינו, בהעלותך את עצמך עם הנרות. על כרחך אתה למד שמדרגה היתה לפני המנורה, שעליה הכהן היה מעלה את עצמו.

הרי לנו מכאן סימן והערה חשובה לחיים, שאדם העוסק בהעלאת הנרות, היינו בהרצת תורה והפצת אורה בעם ישראל, שהוא מעלה את עצמו בזה. (מפי רבי ליב גורביץ)

כי בכל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר "אם ירצה השם", או "בעזרת השם". למשל, בלכתו בדרך, יאמר: הנני נוסע בעזרת השי"ת ובעדתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה.

וכשבא למקום החניה יחזור ויתן שבו ויאמר: בעזרת השי"ת באתי הנה, ובעדתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה.

נמצא שם שמים שגור בפיו, בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה – וכן בכל פעולותיו.

"וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם והרעותם... וזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאויביכם" (י, ט)

אומר רבי משה מיימוני: מצות עשה מן התורה לצעוק אל ה' בכל עת צרה גדולה שלא תבוא על הציבור. שנאמר "על הצר הצורך אתכם - והרעותם". ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו – ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להם, וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם; אבל אם לא יזעקו, אלא יאמרו "דבר זה ממנהג העולם אירע לנו", מקרה, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להידיבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות חס-ושלום.

צדקה

דרש רבי אהרן השני מקרלין: דוד המלך אומר "מהולל אקרא ה' ומאויבי אושעי", מה חידוש בא ללמדנו? אלא לפי שהבריות מורגלים להתפלל בכל צרה, לומר תהלים וכדומה, כשמחשבתם תונה לצרה ולישועה מבלי לכוון אפילו פירוש המלות שמוציאין מפייהם – ואין זו המדה. צריך אדם לומר אז תשבחות לה' ותחנונים כשדעתו תונה למה שאומר, לא להפליג לענין הצרות ולתשועה הבוא מאלוה, אלא הוא ישבח לה' והישועה תבוא מאלוה.

והוא שאומר דוד המלך: אני בעת צרתי מהולל אקרא ה', הייתי מהללנו בכל לבי ונפשי, ומאויבי כבר איושע ממילא...

"דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" (ה, ב)

"למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, כשלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבתו. אמר

פנינים לפרשה

"ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה" (ה, א, ה)

להגיד שבו של אהרן שלא שינה. (רש"י)

תמה רבי מאיר מפרימישלאן: מה הכתוב משמיענו? וכי יעלה על הדעת שאהרן שינה ולא עשה כאשר צוה ה'?

אלא, חזר ויישב, אף-על-פי שנתעלה אהרן במעלה העליונה להיות כהן גדול נכנס לפני ולפנים, לא שינה מדרכיו ונשאר כמקודם, מעורב עם הבריות ומשים שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו.

"להגיד שבו של אהרן שלא שינה" – שלא שינה את עצמו.

צדקה

כשהלך לעולמו ראש ישיבת קלצק רבי אהרן קוטלר, מגדולי מרביצי תורה בארה"ב, עמדו עליו בשורה כל גדולי הדור לספוד לו ולבכותו. כיון שהגיע תורו של האדמו"ר מסטמיר, רבי יואל טייטלבוים, פתח ואמר:

"להגיד שבו של אהרן שלא שינה", שלא נשתנה בכל המצבים, כי גם בבואו לאמריקה לא התחשב ברוח הזמן והמקום, התגבר כארי המשיק תורה ומסורה בלא שינויים.

"למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו" (ט, ז)

תמה בעל "חידושי הרי"מ" מגור: הלא אונס רחמנא פטריה והטמאים פטורים מן הדין, מה מקום להתאונן "למה נגרע", והרי לא גרעות כאן אלא פטור?

חזר ויישב:

האנשים השתוקקו בכל לב להקריב קרבן פסח, ומכוחה של השתוקקות זו המשיכו מצוה חדשה של פסח שני. כיון שצווחו מעומקא דלבא "למה נגרע", הבקיעו בצעקתם שער חדש, ובאמצעות זה השער התפשט אור הקדושה עד פסח שני...

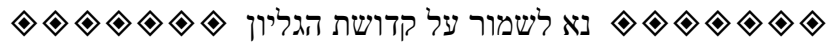
צדקה

ורבי חנוך-צבי מבנדין מרגלא בפומיה: אף שבתל קרבן פסח-ראשון עלינו להחזיק בפסח-שני גם האידנא, למרות שמרוחקים אנחנו מכל צד, וכה גריס קול שוועה: "למה נגרע".

ושמא נגיע לדרך כלשהי אף עתה, בשפל המצב...

"על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" (ט, כג)

יש רמז מוסר בכאן – אומר השל"ה הקדוש –

"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"

בתורה שבעל-פה נכללו גם שבע החכמות, אשר בלעדס אי-אפשר להבין כמה מעיקרי התורה, כמו שיעורי כלאים, קידוש החודש, ועוד כהנה. הנה כי כן, כל החכמות הללו לא באו אלא לשמש ולבאר האזהרות שבתורה שבכתב, ומי שיש לו עינים, מוצא שחכמות הללו כבר מרומזות בתורה. זהו שאמר הכתוב "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", הזהיר הקב"ה שיהיו שבע החכמות הללו מאירות רק אל פני המנורה, היינו, לבאר את עיקרי התורה. (הנצי"ב)

"וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה"

"וזה מעשה המנורה, שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה". (רש"י)
מפני מה דוקא במנורה הראהו הקב"ה באצבע, ולא בשאר כלים, התשובה היא "לפי שנתקשה בה". למדנו, כי בדברים הקשים להבנה, יש להעזר גם באמצעים אחרים, להמחשה המקרבת אל ההבנה. כיוצא בזה מצינו שנוהגת התורה בבואה להזהירנו מפני סטיות מדרך הישר. היא מספרת ומתארת בפירוט רב את פרשת המרגלים ופרשת קרח, ועוד כהנה, במקום שהיה די לציין בקצרה את החובה להתרחק מלשון הרע ומחלוקת. אלא שאז לא היו הדברים נתפסים במוחנו במלוא סכנתם וחומרתם, היינו סוברים שהריב והמחלוקת הינם נחלת האנשים הפחותים בלבד, ואילו האנשים הנבחרים מעם מנוקים מכל רבב. לפיכך ממחישה לנו התורה את חומרת הסכנה שבהם גם לאנשים גדולים כמו המרגלים, גם לפקחים וחכמי תורה כמו קרח ועדתו, ללמדנו עד כמה מטילת חובת הזהירות מפני הדיבה והמדון, על כל אחד ואחד בישראל. (מפי רבי יחזקאל סרנא.)

"והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה'"

עשרים ושנים אלף לויים היו אז, וכיצד יכל אהרן לבדו להניף את כולם בו ביום. מה גם שהתנופה צריכה להיות למעלה ולמטה, ולא רחוב רוחות השמים. אכן כבר אומר החזקוני, שהיה זה מעשה נסים. קרח שלוי היה, אף הוא היה מן המונפים אותו יום. ואומרים חז"ל שיצא אל המון העם ועשה מזה ליצנות, באמרו לכו וראו מה עושה משה, מביא את אחיו שיניף אותו תנופה כבהמה, לכל רוחות השמים. והדבר צריך תלמוד, הנה כל המעמד הזה כולו מעשה נסים, וקרח עצמו נוכח בזה במו עיניו, ועדיין מסוגל להתלוצץ וללעוג מזה. יסוד נורא למדים אנו מכאן, שאדם יכול לראות נסים גדולים, והללו אינם משפיעים עליו כלל.

"יחקה אחת וגו ולגר ולאזרח הארץ"

בכל התורה כתוב רק "אזרח" ולא "אזרח הארץ" ורק בפסח, הכא ובשמות יב, כתוב "אזרח הארץ". ונראה לבאר עפ"י שיטת רבותינו בתוספות (פסחים ג:) דכל מי שאין לו קרקע פטור מקרבן פסח ולכן מודגש גבי פסח "אזרח הארץ". (משך חכמה)

"וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצרות על עלתכם לפני ה' אלקיכם אני ה' אלקיכם"

בברכה האמצעית של שלש רגלים אנו אומרים והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך... כאשר רצית ואמרת לברכנו. זאת אומרת שאנחנו מבקשים מה' שישא עלינו (יעמיס עלינו) את ברכת המועד כמו שהוא הבטיח ואמר לברכנו. והיכן אמר ה', שיברכנו במועדים? מפרש הנצי"ב מוואלוזין שכתוב בהלל ה' זכרנו יברך. שכל מקום שה' זוכר אותנו באה ברכה כמו שאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. א"כ מפסוק זה בפרשתנו שככתוב שעל ידי עבודת היום יהיה לנו לזכרון הוא המקור לנוסח תפילתנו שאם אנו זוכרים מיד מתברכים.

"ויסע דגל מחנה יהודה"

בכולם כתיב "ויסע", וביהודה כתיב "ויסע", חסר ממנו מ'. רמז למ"ש (מכות י"א): שבכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מגולגלין בארון, שלא נסע כל ארבעים שנה. (בעל הטורים)

"והאיש אשר הוא טהור ודרך לא היה"

בשם הגאון רבי עקיבא איגר הובא רמז ממקרא זה, לירידה הרוחנית הנגרמת מטלטולי דרכים: מי הוא האיש הטהור – "ויבדק לא היה", כי הדרך גורמת לאדם לחטוא. (מאורן של ישראל)
וכיוצא בזה בשם הגאון רבי איצליה מוולוז'ין: - "והאיש אשר הוא טהור, ודרך – כזאת – לא היה". שכן הדרך גורמת לביטול תורה, בלבול כוונת התפילה, ועוד כהנה הפרעות ותקלות.

"וקדמת מספר תמורים, רמ"ל גולדברג"

"ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים ושמו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו"

כתב הרמב"ן, כי אף אם יאריך הענן במקום אחד ימים רבים, וזה המקום אינו טוב בעיניהם ויתאו לנסוע ממנו, אף על פי כן לא עברו על רצון ה'. לכן נאמר "ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו", היינו ששמרו מצותו בכל מקרה. העיר על כך המשגיח דשיבת מיר, בדברו בהיכל הישיבה שבשנחאי, בעיצומם של שנות הזעם הנוראות: כל קשוי החיים ופיתויי היצר ניתנו רק לתועלת האדם. זו הסיבה שדור המדבר, בחיר הדורות, זכה למעלתו הנשגבה, דוקא על ידי הנסיונות שנתנסה. כל מסע וחניה שנקבעו עבורו, היו בכוונה ובתכלית לחיזוק האמונה, לצורך עלייתו של הדור. (מפי רבי יחזקאל לוינשטיין)

"עשה לך שתי חצרות" (ו, ב)

"עשה לך: אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחרי". (רש"י)
כך אמרו חז"ל במסכת מנחות (כת, ב): חצרות שעשה משה כשרות לו ופסולות לדורות. כל דור זקוק לחצרות, למקרא העדה ולמסע המחנות, ואמנם התקיעה והתרועה עצמה היא אותה שהיתה בדרך הקודם, אולם ה"כלים" שונים ונבדלים. בכל דור צריכים להתאים את ה"חצרות"

לתנאי הדור, וחצרות שנשתמש בהם משה אינם ראויים לדורו של יהושע.

כך הסביר הג"ר יחזקאל אברמסקי את הרגלו למשוך בעט סופרים, לשם הבהרת עניני השקפה בשפה ספרותית. הג"ר ליב גורביץ, שהביא זאת משמו בהספידו אותו, המליץ עליו, כי אכן אף כי התקיעה והתרועה לא היתה חדשה אצלו, כי מן המחזיקים בנושנות היה, אבל כיון שהשמיים בחצרות מחודשות, נתקבלו על לב הציבור.

"ויהי העם כמתאוונים רע באוני ה'.. יוחר אפוי"

אמר: אוי כמה לבטנו בדרך הזה שלושה ימים שלא נתנו מעינוי הדרך, אמר הקב"ה: אני הייתי מתכוין לטובתכם שתיכנסו לארץ מיד. (רש"י)
תמה רבי יצחק-מאיר מגור:
ואם ביקש להכניסם מהר היה הכרח בעינוי? היפלא מה' דבר להביאם במהירות ושלא בטורח?
והסביר:

אז אפשר לזכות בארץ ישראל ללא יסורים. ביקש הקב"ה לקצר עליהם היסורים ולהביאם ארצה, ואילו היו מקבלים זאת באהבה היה די להם ביסורים האלו כדי לנחול הארץ, אך מכיון שהתאונו נאלצו ארבעים שנה במדבר.

"אל המקום אשר אמר ה' אותו אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל"

"נוסעים אנחנו", היינו על ידי הענני כבוד. שכן גם מתחתיהם היו ענני כבוד, שהיו נושאים אותם במסעות, כמו שנאמר "וואשא אתכם על כנפי שרים". לא כן יתרו, שהיה גר, ואין ענני כבוד קולטים את הגרים, אמרו לו משה "לכה אתנו", בלשון הליכה דוקא, אחר שאינו יכול לנסוע כמוהם על כנפי העננים.

"בשם רבי אברהם רגולר, בעל "מעלות התורה"

"ששת מאות אלף רגלי"

ולפיכך כתב כאן שש מאות אלף "רגלי" ולא מזכיר "ראשים" – שכן בשעה זו, שהתאונו, היו בבחינת רגליים מרקעות במחלוקת וברתעומת ולא ראשים.

"אשרי יושב ביתך"

תמימי דרך" בתמימי אפי (ברכות ד) ר' נתלי מרופשיץ אמר בדרך צחות, "יושבי ביתך" – אלה היושבים בבית, "חד אפי" – פנים אחת להם, טיבם ואפיים אחיד, אבל "תמימי דרך" – אלה המכלים את ימיהם בדרכים ובנסיעות, "תמימי אפי" – בכל יום ובכל שעה הם צריכים לשנות את ארצם והתנהגותם, לפי הבריות, הישוב והמסיבות. (עיטורי תורה)

"א"ה – שמעתי בשם הרה"ג ר' יהודא צדקא צ"ל להוסיף בזה, שהנה פרק "אשרי יושבי ביתך" מסתיים ב"יתהלת ה' ידבר פי", ואילו פרק "אשרי תמימי דרך" מסתיים ב"תעיתי כשה אובד".

"המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם"

(יא, טז)

את זאת דייק בעל "כתב סופר" מפרשבורג: אלמלי האציל משה מרוחו על כל עם ה' שיתנבאו ואינו מקנא בהם, אין שום רבותא בדבר, שכבר אמרו: "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו". ברם, משה התפאר, כי גם אם יתן ה' את רוחו עליהם ואין הם תלמידיו בנבואה כלל, גם אז ינהג בהם טובת עין – ומי יתן והיה כך.

"והאיש משה ענו מאד"

(יב, ג)

תיבת "ענו" כתובה חסר יי (דהיה צריך לכתוב "עניו") והרי משה היה שלם במידת הענוה? אבל מפני שמה החסיר יי בכבוד השייית שאמר "המן הסלע הזה נוציא לכם מים" והיה לו לומר "יוציא" (עם אות י) כלפי הקב"ה, ולפי שחיסר אותה אות – חיסר הכתוב אותה אצלו מידה כנגד מידה. כך שמעתי ונאה היא.

"והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"

(יב, ג)

כשנפגש רבי ישראל מרוזין עם ה"א"הוב ישראל" מאפטה, שאל אותו: אצל משה נאמר "ענו מכל האדם" ואצל שלמה המלך נאמר "חכם מכל אדם", ושנינו: "כל גאה שוטה וכל שוטה גאה", יוצא, שהעני מכל אדם הוא גם החכם מכל אדם. מה טעם איפוא, נשתבח משה בעניויות ושלמה בחכמה!

השיבו ה"א"הוב ישראל:

שנינו: "רב שמחל על כבודו כבודו מחולי", לכך יכול היה משה להשתבח בעניויות; ואילו "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחולי" – שוב לא היה מקום לשבח את שלמה אלא בחכמה.

ספסוף

יש מדות ויש דעות, אומר רמב"ם בספר המדע, שאסור לו לאדם לנהוג בהן בעניויות, אלא יתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר. כגון: גובה לב. אין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד, אלא שיהיה שפל רוח ותהיה רוחו נמוכה מאד. לפיכך נאמר במשה רבינו "ענו מאד" ולא נאמר "ענו" בלבד.

ספסוף

ענו מאד – שפל וסבלן (רש"י)

הקשה הרבי מקוצק: אם שפל לא סבלן ואם סבלן לא שפל! לשפל לא מגיע שכר הבלגה, כי שפל הוא בעיני עצמו, וכך יאה לו; הסבלן, מאידך, היטב חרה לו על הפגיעה והעלבון אלא שהוא מלומד לסבול, אך מה לסבלנות ולשפלות?

הוא מותיב והוא מפרק: משה רבינו היה שפל בעיני עצמו וסבלן בעיני אחרים....

ספסוף

עניו גדול היה רבי חיים עוזר מוילנא, שפל ברך, מכניע את עצמו בפני כל יהודי, אמרה לו פעם ווגתו הרבנית: די לך, גם לעניות יש גבול... השיב לה רבי חיים עוזר: הלואי וידעתי היכן הגבול של ענוה, כי אז הייתי באמת מתחיל ללמוד מדה יקרה זו...

"מכל האדם אשר על פני האדמה" (שם)

פירש רבי מנדלי מויז'ניץ:

נשא משה רבינו קל-וחומר בעצמו: ומה "כל האדם" אשר חיים רק "על פני האדמה" ואין להם השגה כל-כך רוממה בגדולת האלקים, בכל זאת המה מאמינים בו אמונה שלמה ומוסרים את הנפש כדי לעשות רצונו – אני הזוכה להתרומם הרבה מעל פני האדמה ולעלות למרום, ואשר חסרתי רק מעט מאלקים, כמה הייתי צריך לעובדו וכמה אנכי ממעט בעבודת שמים ביחס להשגות שלי....

"כי ה' דבר טוב על ישראל"

(י, כט)

אומר הרב צבי אלימלך שפירא שבכל התנ"ך מצינו רק פעמיים את הבטוי "דבר טוב" בפסוק שלפניו ובמגילת אסתר "דבר טוב על המלך" וחז"ל למדונו שכל מלך במגילה מרמו על מלכו של עולם כך שכל אחד יתן לבו לדבר רק טוב על הקב"ה מלך העולם ועל ישראל.

(אגרא דכלה)

"ועתה נפשנו יבשה וגו' בלתי אל המן עינינו"

(יא, ה)

ומה שאמרו "עינינו" יש לבאר עפ"י דברי חז"ל הידועים שסומא אוכל ואינו שבע משום שאינו רואה את מה שאוכל. וזהו שאמרו בני"י: הגם שאנו יכולים לטעום במן את כל הטעמים שאנו רוצים אבל בכל זאת איננו מרוצים כי "בלתי אל המן עינינו" – עינינו רואות רק את המן ולא אותם המאכלים שאנו רוצים לאכול וכיוון שאין אנו רואים אותם איננו שבעים, שהסומא אינו שבע.

"האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' מאין לי בשר לתת לכל העם הזה"

(יא, יב)

ומשמע מכאן שאילו היה מולידם – היה באפשרות לתת להם בשר ולכלכל את כל העם הזה ומכאן שכמידת מחויבותו של האדם לחובותיו כן באפשרותו לבצע את הדבר, והמרגיש עצמו מחוייב בדבר סופו להוציאו מן הכח אל הפועל.

(הגרי"י שמואלביץ)

"המקנא אתה לי"

(יא, טז)

חז"ל אמרו: פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה. (בבא בתרא ע"ב) הלבנה קיטרגה טענה שאין שני מלכים יכולים להשתמש בכתר אחד וכן יהושע שנמשל ללבנה טען שלא יתכן שיהיו עוד נביאים אשר ישתו משה רבינו אך משה רבינו נהג כחמה. וכשם שבבריאית העולם השמש לא התלוננה ששניהם שוים כך משה רבינו בענוותנותו לא חשש שיתרבו נביאים בישראל אדרבא הוסיף ואמר: "מי יתן כל עם ה' נביאים".

"ותדבר מרים ואהרון במשה וכו', והאיש משה ענו מאד מכל האדם"

(יב, א)

ומה שמוכיר כאן מידת ענוותנותו של משה יש לפרש: יש לפעמים שאדם מחזיק ומתנהג במידת הענוה כשכל תכליתו הוא לזכות לתהילה. אדם כזה כשהוא נוכח לראות שמרנגים אחריו שהוא בעל גאווה הרי הוא משליך את הענוה מאחרי גוו. אבל העניו האמיתי נשאר עניו גם כשהבריות חושדות בו בגאווה. וזהו שאמר הכתוב "ותדבר מרים ואהרון במשה" – הם דיברו במשה כי פרישותו מהאשה מקורה בגאווה שהרי "גם

בנו דבר ה"י" ובאה תורה"ק ומעידה "והאיש משה ענו מאד" – שלמרות שרינו אחריו אעפ"כ נשאר "ענו מאד" – והרי זה סימן לענוה אמיתית. (כתב סופר)

הליכות והלכות

ברכות שהחיינו

* קנה או תפר מלבושים חדשים מברך שהחיינו מפני שמח בהם ולכך מברך לה' על שזיכהו למצוה זו. ומצד הדין היה ראוי לברך בשעת הקניה אולם נהגו לברך רק בשעת לבשת הבגד. ואפילו קנה בגד משומש – כל שהוא שמח בו יברך שהחיינו.

אבל בגדים פנימיים וכן על בגד עשוי מעור לא יברך שהחיינו, וכן אם הוא עשיר ועשה בגד חדש שאינו חשוב אצלו ואין לו שמחה בו לא יברך. אבל אם שמח בו, אפילו קנה מגבעת חדשה ושמח בה, יברך. והכלל, שהכל תלוי בשמחת הלושב.

* על בית חדש וכן על כלים חדשים כגון מכונות חדשה ורהיטים חדשים, שמח בהם, היה ראוי לברך, אולם נהגו שלא לברך עליהם. אלא שבזמן שמשמש בהם בפעם הראשונה או שכנס לגור בבית, לוקח פרי חדש או בגד חדש ומברך שהחיינו ופותר את הבית. מנהג בני אשכנז לברך על בית חדש שהחיינו.

* על פרי חדש, המתחדש משנה לשנה, שניכר בו שזה פרי חדש (שקדים או אגוזים חדשים, שלא ניכר חידושם, לא יברך) והוא טרי ואינו מהקפאה והוא חדש השנה, יברך שהחיינו אע"פ שמצד מדין צריך לברך בשעת ראייה – נהגו לברך בשעת אכילה. ונהגים קודם לברך ברכת הפרי ואח"כ שהחיינו, ואם הפך (שברך שהחיינו קודם) יצא ידי חובתו. לפי מנהג אשכנז מברכים שהחיינו ואח"כ ברכת הפרי ואם הפך, יצא.

* אין הבדל בין פרי עץ לפרי אדמה אם הוא חדש – יברך שהחיינו, כגון תות שדה שמתחדש משנה לשנה וכדומה.

על תפילין חדשים אין מברכים שהחיינו. וכן ילד שמגיע לבר מצוה ומניח תפילין פעם ראשונה בחייו, וכן כל מצוה שעושה אדם פעם ראשונה בחייו, כגון אשה שנישאה ומדליקה נרות שבת פעם ראשונה בחייה, אין מברכים שהחיינו. אבל כיון שיש פוסקים שסוברים כן לברך במקרים אלו, יראה לפטור עצמו בבגד חדש או בפרי חדש בזמן זה.

בר מצוה, שלובש גם טלית חדשה או חליפה חדשה – יברך שהחיינו עליהם ויפטור את התפילין כיון שטלית חדשה היא כמו שאר הבגדים ומברכים שהחיינו עליה לכל השיטות (עיי' משנה ברורה ביאור הלכה סימן כב).

אבל תפילין, שהם חפצי מצוה – אין מברכים עליהם שהחיינו כיון שמצוות לא ליהנות ניתנו.

העלון לעילוי נשמות

רחל בת שרה יגן ע"ה
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ת.נ.צ.ב.ה

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

הצדיק רבי יעקב יגן

זצ"ל זיע"א

בערב חג השבועות נסתלק לבית עולמו הרה"צ רבי יעקב יגן זצ"ל, אשר כל ימיו היו מקשה אחת של עבודת ד' תמה בהצנע לכת מתוך דביקות בתורה ובמצוות. הוא נפטר זקן ושבע ימים, בן מאה ושתיים, כשעד יומו האחרון לא פסק מלעבוד את ד' במסירות נפש, וזכה להקים דור ישרים מבורך של מרביצי תורה ומזכי הרבים.

מאז עלותו ארצה לפני כשמונים שנה, דבק בגדולי הרבנים בק"ק בית ק-ל בעיר העתיקה, וקבע עמם את עיקר משכנו. בעקבות העניית הגדולה אשר שררה אף בארץ, בראשית ימי הבריטים, כאשר כל רכשו המשפחה נותר בחו"ל, נאלץ לעבוד עבודת כפיים כדי להביא את לחמו, ואחר כך פתח תנות קטנה להתפרנס ממנה. אולם עשה את תורתו קבע ומלאכתו עראי, כאשר כל ימיו מאז נעוריו קבע עצמו בסדר איתן, שכב לישון בשעה מוקדמת ובשעות הקטנות של הלילה כבר ננער כארי לתיקון חצות וללימוד בהתמדה עצומה. כל שנותיו הקפיד בכל יום להתפלל ותיקן, כשברך מביתו ועד בית הכנסת הוא מעוטר בטלית ובתפילין רש"י ור"ת יחדיו כדעת מקובלי הספרדים. לאחר התפילה המשיך בשיעורים הקבועים בשיבת המקובלים עד לשעה עשר או אחת עשרה שכן היה מתפנה לצאת לחנותו הקטנה, ליד שוק מחנה יהודה, מול ת"ת "עץ החיים".

ביטחונו ואמונתו היו לשם דבר. כאשר מכריו טענו בפניו כי בשוק נהוג לפתוח את החנויות השכם בבוקר, וכאשר הוא פותח את החנות בשעה כל כך מאוחרת הוא מפסיד את רוב הקונים שכבר קנו בחנויות האחרות, אמר בתום אמונתו: מה שמגיע אלי יגיע אלי. ואכן בכל יום בעת פתיחת החנות כאשר היה צורך להתארגן שעה ארוכה להוציא את כל החורה מתוך הקטן שהיווה את כל תנותו, עמדו אנשים והמתינו בסבלנות עד שתתחיל המכירה. וכשהיה פונה אליהם ואומר למה הנכם מחכים לי, לכו בבקשה לקנות בחנויות האחרות שבשוק, לא וויתרו והמתינו לקנות דווקא אצלו.

דבק ברבו המובהק רבי יוסף ערב זצוק"ל, מגדולי הצדיקים בירושלים. כאשר המשפחה גדלה והכנסותיו לא כיסו את ההוצאות המינימליות, נכנסה רעייתו הרבנית אל רבו, והתאוננה בפניו על המחסור והחדלות השוררים בביתם באין לחם לפי הטף. הרב ערב זצ"ל הורה לו מאז להכניס את כל רוחו לקופה מבלי למנותם, ובזמן שהוא מוציא את הוצאותיו מן הקופה ויכל להוציא את כל הנצרך לו, וכך תהיה הברכה שרויה בביתו, אולם לא להוצאת מותרות. כך היה, וכך נהג כל ימי חייו על פי הוראת רבו.

מאז פטירת רבו התקרב אל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, ראש ישיבת המקובלים "נהר שלום", שמאז

השכירו לא פסק מלחבבו. קבע עמו לימוד בחברותא, והשתתף בכל שיעוריו, כשבין בני החבורה נמנו המקובל רבי אברהם הכהן זצ"ל, המקובל רבי ציון ברכה זצ"ל, ויבדלח"ט רבי שלום שמואלי שליט"א.

מדי פעם פנה אל הרב שרעבי בשאלה האם לעזוב את העבודה בחנות, למרות שגם כך היה לומד כשמונה שעות ביממה, אולם הרב מנע זאת ממנו, ואמר לו כי עדיף שילמד ויהנה מיגיע כפו כדי שיאפשר לבניו לעסוק בתורה ויגדלו לתלמידי חכמים, ויראה מהם רוב נחת. הוא גם לא איפשר לו לעבור לחנות גדולה יותר, ואמר כי אמנם החנות קטנה אבל במקום הזה שרויה ברכה, ורבי יעקב נשאר במקום.

בהגיעו לגיל זקנה, לפני כעשרים ושבע שנים סגר את החנות, וחזר ללימוד בכלל. הקפיד על הסדרים, ומיד בבואו למד כמו אברך צעיר בהתמדה רבה מכניסתו אל הכולל ועד צאתו, עם חברותות מבורק עד ערב. דביקותו והקפדתו על משמרו סדריו היא שמעדה יתו, בכל שנותיו היו לו סדרים ושיעורים קבועים בכל יום, נוסף על אמירת "חק לישראל", שיעורים בטוש"י, ברמב"ם ובזוהר הקדוש. כל יום אמר את כל ספר התהילים, ולעת זקנותו כאשר התקשה בכך אמר בכל יום מחציתו של הספר, ולמחרת את חציו השני. כמו כן היתה לו קביעות ללימוד ספרי מוסר, במיוחד הספר "שערי תשובה" לרבינו יונה שלא סר מעל שולחנו, והספר "מדרש שמואל" על אבות שהיה חביב עליו ביותר.

למרות שאת מעשיו ועבודתו השתדל להסתיר, אולם מידותיו התרומיות והנעלות היו ידועים לכל מכריו. גם כשאדם רע מעללים ביהו וטפיל אלו פעם בדרכו לכותל, וילדיו רצו למחות ולגעור באותו אדם, מנע מהם ואמר לילדים: מתפלא אני עליכם, והרי אתם בני תורה, וכי לא למדתם את דברי חז"ל על הנעלבים ואינם עולבים. כך נהג וכך חינך את ילדיו והמסר נקלט היטב.

ניחן בפיקחות נדירה ובמבט שנון ומחוכם. היה מקדם כל אחד במילתא דדביחותא, וכל מי שנפגש עמו היה שומע ממנו דבר מעללים ביהו וטפיל קצרה. כל ימיו ברח מן הכבוד, וכך עסק בעבודת ד' בתמימות, אף בדברים פשוטים שאין בהן כבוד. רבים הכירו אותו כאשר עמד במשך שעות רבות בכל ליל שבת, וזיכה את הרבים בברכת בורא מיני בשמים, כשהוא עונה אמן בכוונה רבה, ולא וויתר על כך אף שבני משפחתו העירו לו שהשעה מאוחרת, מפני זיכוי הרבים.

הענוה המופלגת שלו היתה סימן ההיכר שלו, כשהוא ממאן בתוקף להטריח את זולתו, ואפילו את בניו. כאשר בנו רבי יוסף יגן שליט"א ראש מוסדות טוב וראש כוללי לקח טוב, ניסה לעזור לו להגיש לו כוס קפה, ולשאת את התפילין לזכרונה, סירב, באמרו וכי אני אשתמש בתלמיד חכם.

היה מספר כי היו מעוררים אותו בחלום על זיהרות במצוות והידורים. פעם קנו לו תפילין חדשות, ובמסר לו בחלום כי הן פסולות. בנו הגאון רבי ניסים יגן זצ"ל הלך להתייעץ עם רבינו מרן

הגיר"ש אלישיב שליט"א שאמר, שלמרות שדברי חלומות אין מעלין ואין מורידין, אולם מי שרגיל בכך שזמנהירם אותו בחלום, צריך לחוש לזה. ואז, כאשר חזר החלום ונשנה שאל רבי יעקב בחלום היכן זה פסול, נאמר לו שהפסול הוא בקשר שבמקום העורף, ומצא כי בעת הקשירה הרצועה נחתכה באופן שלא היה ניכר כלל מבחוץ. רבים היו מגיעים להתברך אצלו ולהוושע בפקודת ישועה ורחמים, כאשר הוא מתנער מכל ענייני מסתורין וסגולות וקמיעות, הכל רק בכוח התפילה אל ד', באמונה פשוטה ובביטחון.

היה פשוט, באמונה פשוטה ובביטחון. היה הפתלל על עם ישראל בבכיות קורעות לב, כאילו אירע הדבר לפניו, וכן בתיקון חצות היה בוכה ומתחנן לפני הקב"ה וכדבר בן אל אביו היה מתפלל, אבינו שבשמים אם אתה לא תרחם מי ירחם עלינו.

היה איתן בדרכו, ואף כאשר נסתלק בנו, מגדולי מזכי הרבים הגאון רבי ניסים יגן זצ"ל, עמד בכך בגבורה כשהוא מצרדיך דין שמים. אף בלימוד זקנותו המשיך להקפיד על סדרי לימודו, והצטער על ראייתו שהלכה ונחלשה. בימיו האחרונים קונן על כי אין ביכולתו להשלים שניים מקרא ואחד תרגום. מזה כמה שנים שריאותיו לא תפקדו, והרופאים התפלאו מניין הוא שואב את חיותו. אולם רבי יעקב לא וויתר על סדריו והמשיך להגיע אל הכולל ללימוד, ואף לא וויתר על קביעותו אחת לשבוע, לצאת לאסוף כסף עבור הכולל אשר עומד בנשיאותו וקרוי על שמו "קהילת יעקב", אשר יסד בנו רבי ניסים זצ"ל, ומתהלל על ידי בנו רבי מאיר יגן שליט"א. אך למרות כל דרגותיו ביקש מהיהודים שחובבים להשתתף עליו שיזכה להתעלות ולחזור בתשובה שלמה.

זכה לראות דור ישרים מבורך, דור של מזכי הרבים, יבדלח"ט בנו רבי יוסף יגן שליט"א ראש כוללי "לקח טוב", וראש מוסדות "טוב" בערב בהחזרת יהודים לכור מחצבתם ויתר בניו וחתניו, רמ"ם ומרביצי תורה לאלפים, נכדים ונינים העוסקים בתורה, מגידי שיעורים, דיינים ורבנים. רבי יעקב יגן זצ"ל נפטר בגיל מאה ושתיים, בערב חג השבועות ה' סיוון, כאשר סביבו ניצבים עשרות מצאצאיו ומקורביו, וכל הנוכחים קוראים שמע ישראל ופסוקי היחוד כמה פעמים, עד לעליית נשמתו הטהורה.

מפאת ערב החג נישאו דברי פרידה קצרים בהלוויות, על-ידי הרבנים הגאונים: המשגיח רבי דן סגל שליט"א, רבי דוד בצרי שליט"א, רבי יהודה מועלם שליט"א, רבי אברהם גניחובסקי רבי שליט"א, חתנו רבי חיים בן סניור שליט"א, רבי שלום אייזנברג שליט"א, בנו רבי יוסף יגן שליט"א ורב בנייהו שמואלי שליט"א. בחצות היום של ערב החג יצאה ההלוויה ההמונית לעבר הר המנוחות, כשבהם רבנים וראשי ישיבות רבים המלווים את הצדיק בדרכו האחרונה.

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים

הילולא רצדיקיא

יום רביעי	יום חמישי	יום שישי	יום שבת	יום ראשון	יום שני	יום שלישי
יה סיון	יט סיון	כ סיון	כא סיון	כב סיון	כג סיון	כד סיון
רבי אהרן כהן ראש ישיבת חברון רבי יהושע ליכוביץ משגיח ישיבת מור	רבי ישאל סתתון דבא מח"ס דבר ישאל רבי יהודה בן עמר מח"ס מנחת יהודה	רבי חיים מרדכי לבמן מח"ס נבח השלחן רבי יוסף אירבא מח"ס שומר אמונים	רבי דוד מנחם מאגשי באב"ד מח"ס ש"ת הבצלת השני	רבי איתמר רוזנבוים האדמו"ר מנדבורנא	רבי יהודה אמר מח"ס ש"ת מהרי"א	רבי אברהם כאלם מחבבי אר"צ המקובלים
שקיעה 8:30						שקיעה 8:32

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה